

Силабус курсу:

**ПРАКТИКУМ З ЗАГАЛЬНОЇ ТА ВІКОВОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**
(вибіркова дисципліна)

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	для здобувачів будь якої освітньої програми
Рік підготовки:	3 ій
Семестр викладання:	Осінній (5 ий семестр)
Кількість кредитів ЄКТС:	5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	залік

Автор курсу та лектор:

Макарова Наталія Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

старший викладач

посада

makarova@snu.edu.ua
електронна адреса

+38-095-208-38-35
телефон

Viber, телеграм за
номером телефону
месенджер

за графіком
консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Анотація навчального курсу

Мета вивчення курсу:

Оволодіння студентами системою теоретичних та практичних знань про основні закономірності та динаміку психічного розвитку індивіда у різні вікові періоди онтогенезу, розуміння особливостей розвитку психіки та особистості на кожному віковому етапі, змістових характеристик психологічного віку, ознайомлення із сутністю вітчизняних та зарубіжних теорій, концепцій психічного розвитку.

Результати навчання:

Знати:

- як обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій психологічного дослідження;
- як формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження;
- як рефлексувати і критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки;
- розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Вміти:

- аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання;
- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;
- здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань;
- обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел;
- презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців;
- відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;
- використовувати знання про роль провідної діяльності для пояснення психологічних особливостей новоутворення дитячого, молодшого шкільного (зрілого дитинства), підліткового, юнацького віку та дорослої людини;
- застосовувати особистісний підхід у дослідницькій діяльності; інтегрувати набуті знання з метою кращого розуміння особистості, застосовуючи їх для пояснення і прогнозування особистісного розвитку;
- розрізняти вплив біологічних і соціальних факторів на особистість; проводити кількісні психологічні дослідження індивідуальних і групових відмінностей серед людей

Мета курсу (набуті компетентності)

В наслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде наступних компетентностей:

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
4. Здатність бути критичним і самокритичним.
5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
6. Навички міжособистісної взаємодії.
7. Здатність працювати в команді.
8. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
9. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
10. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
11. Здатність діагностувати зміст та психологічні особливості розвитку психічних процесів станів, особистісних властивостей на різних етапах онтогенезу.
12. Здатність відтворювати основні підходи до вивчення біологічних і соціальних чинників розвитку особистості; методи вивчення впливу спадковості і середовища на розвиток особистості; розуміння індивідуальних відмінностей, обумовлених темпераментом і характером.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Принципи, стан, структура, методи та галузі сучасної психології	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Природа психіки і предмет психологічної науки. Психіка і свідомість. Парапсихологія як джерела знань про психіку. Розвиток психології. Принципи психологічної науки. Основні напрямки в сучасній психології: біхевіоризм (Дж.Уотсон. Е.Торндайк, Б.Скіннер, А.Бандура); гештальтпсихологія (М.Вертгеймер, К.Коффка, В.Келер); психоаналіз (З.Фрейд, А.Адлер. К-Г.Юнг. Е.Фромм); генетична психологія (Ж.Піаже, Дж.Брунер); гуманістична психологія (А.Маслоу. К.Роджерс). Методи наукової психології. Галузі психології.	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки. Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
2.	Сприймання. Дослідження спостережливості та типу сприймання за роботою провідних аналізаторів.	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Поняття про сприймання. Види та властивості сприймання. Властивості сприйняття: предметність, цілісність, константність, категоріальність, апперцепція. Сприйняття простору, часу, руху. Ілюзії сприйняття. Особливості та методи вивчення сприймання.	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки. Індивідуальні завдання
3.	Пам'ять. Дослідження образної пам'яті, оперативної пам'яті та переважачого типу запам'ятовування.	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Поняття про пам'ять. Фізіологічні механізми пам'яті. Види пам'яті: за часом зберігання інформації (миттєва, короткочасна, довготривала, оперативна, генетична), за характером психічної активності (рухова, емоційна, образна, словесно-логічна). Характеристика процесів пам'яті: запам'ятовування, збереження (забування), відтворення. Індивідуальні особливості й типи пам'яті. Розвиток пам'яті.	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки. Індивідуальні завдання
4.	Увага. Дослідження особливостей переключення уваги та концентрації уваги.	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Увага як спрямованість і зосередженість на певному явищі (об'єкті) психічної діяльності людини. Види уваги та їх порівняльна характеристика: мимовільна, довільна, післядовільна. Властивості уваги, їх розвиток. Методи психодіагностики уваги. Вивчення особливостей переключення уваги та рівня концентрації уваги.	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки. Індивідуальні завдання
5.	Мислення. Дослідження аналітичності та рефлексивності мислення.	денна 2/0/1	Мислення як вища форма пізнавальної діяльності. Види мислення: предметно-дійове, наочно-образне, словесно-логічне. Розумові операції. Форми мислення. Методи психодіагностики мислення.	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки. Індивідуальні завдання
6.	Темперамент. Дослідження типу темпераменту	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Індивід. Особистість. Індивідуальність. Поняття про темперамент. Класифікація типів темпераменту. Властивості темпераменту. Методи психодіагностики темпераменту.	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки. Індивідуальні завдання
7.	Характер. Дослідження схильності до ризику	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Поняття про характер. Психологічні особливості характеру. Структура та компоненти характеру. Фізіологічна основа характеру. Методи психодіагностики характеру. Оцінка схильності до ризику, опитувальник О. Г. Шмельова.	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки. Індивідуальні завдання
8.	Психодіагностика немовлят та дітей раннього віку.	денна 2/0/1	Теоритичні питання вікової психодіагностики. Введення в психодіагностику дітей раннього віку. Психічні особливості дітей в період	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки.

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			раннього віку. Психічні особливості дітей в період новонародженості та молодості. Психічні особливості дітей раннього віку. Особливості проведення психодіагностичного дослідження з дітьми раннього віку.	Індивідуальні завдання
9.	Діагностика дітей молодшого і середнього дошкільного віку.	денна 2/0/1	Особливості психічного розвитку в молодшому та середньому дошкільному віці. Особливості діагностики дітей віком 3-6 років. Методи діагностики дітей дошкільного віку. Особливості психічного розвитку в молодшому та середньому дошкільному віці	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки. Індивідуальні завдання
10.	Характеристика дітей старшого дошкільного віку та їх мікросередовище.	денна 2/0/1	Загальна характеристика старшого дошкільного віку: зниження порогів всіх видів чутливості, увага та пам'ять у старшому дошкільному віці, розвиток довільного запам'ятовування, зміни в мотиваційній сфері дитини. Методика проведення діагностичного інтерв'ю. Оцінка вольових можливостей дошкільника.	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки. Індивідуальні завдання
11.	Діагностика готовності дітей до шкільного навчання.	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Особливості психологічної готовності дітей до шкільного навчання; порівняльний аналіз існуючих методів визначення готовності дітей до школи; наявні в психологічній практиці методики визначення готовності до шкільного навчання.	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки. Індивідуальні завдання
12.	Психодіагностика дітей молодшого шкільного віку.	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Загальна характеристика молодшого шкільного віку. Особливості психодіагностики дітей молодшого шкільного віку.	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки. Індивідуальні завдання
13.	Психодіагностика підліткового віку.	денна 2/0/1	Найважливіші новоутворення підліткового віку Особливості психодіагностичної роботи з підлітками. Методи психодіагностики підлітків.	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки. Індивідуальні завдання
14.	Психодіагностика осіб юнацького віку.	денна 2/0/1	Основні риси психології старшого школяра. Особливості психодіагностики осіб юнацького віку.	Участь в обговоренні Тести, психологічні вправи, техніки. Індивідуальні завдання

Рекомендована література

1. Варій М. Й. Загальна психологія.: підр. для студ. вищ. навч. закл./ М. Й. Варій – [3-те вид.]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 1007 с.

2. Маценко В. Ф. Психологія пізнавальних процесів. - К. Главник, 2008. - 192 с.
3. Загальна психологія. / За загальною редакцією академіка С. Д. Максименка. Підручник. - 2-ге вид., переробл. і доп. - Вінниця: Нова Книга, 2004.-704 с.
4. Бех І. Д. Виховання особистості: навч. метод, посіб. : У 2 кн. Кн. 2. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади /І. Д. Бех. - К.: Либідь, 2003. - 342 с.
5. Богущ А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років : монографія / А. М. Богущ. - К.: Слово, 2004. -374 с.
6. Кузьменко В. У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років: монографія / В. У. Кузьменко. М.:НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2005. - 354 с.
7. Максименко С. Д. Метод дослідження особистості / С.Д.Максименко // Практична психологія та соціальна робота. - 2004. -№ 7. - С. 1-9.
8. Максименко С. Д. Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості / С. Д. Максименко, В. В. Клименко, А. В. Толстоухов. - К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2010.
9. Максимова Н. Ю. Соціально-психологічний аспект профілактики адитивної поведінки підлітків та молоді / Н.Ю.Максимова, С. В. Толстоухова. - К., 2000. - 200 с.
10. Павелків Р. В. Педагогічна психологія: (теоретичні концепції та практикум) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, М. М. Заброцький. - Рівне, 2003. - 297
11. Павелків Р. В. Розвиток моральної свідомості та самосвідомості у дитячому віці : монографія / Р. В. Павелків. - Рівне : Волин. обереги, 2004. - 248 с.
12. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. І. Поніманська. - К. : Академвидав, 2006. - 456 с.
13. Поніманська Т. І. Теоретико-методичні засади гуманістичного виховання дітей дошкільного віку / Т. І. Поніманська. -Рівне : РДГУ, 2006. - 364 с.
14. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія / В.М.Поліщук. - Суми, 2007. - 330 с. Савчин М. В. Вікова психологія / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. - К. : Академвидав, 2006. - 360 с.

Додаткова

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. /О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
2. Психологія особистості: Словник-довідник /За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 217 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання здобувач може отримати визначену кількість балів:

Інструменти та завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	10 (по 0,72 балів за ЛК)
Практичні заняття	28 (7 практичних по 4

	бали за 1 ПК)
Самостійна робота (контрольні роботи, реферати, есе, презентації, опрацювання наукової літератури тощо)	32
Підсумковий екзаменаційний (заліковий) тест	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання практичних і самостійних завдань здобувачі вищої освіти мають дотримуватися політики академічної доброчесності. Запозичення (використання ідей, розробок, тверджень, статистичних або експериментальних відомостей інших авторів) повинні бути оформлені відповідними посиланнями на першоджерела. Списування або копіювання є категорично забороненими. Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Перезарахування кредитів, отриманих у неформальній освіті:

Здобувач вищої освіти може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу здобувачу можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання. Положення про порядок зарахування результатів навчання, отриманих в формальній та неформальній освіті, розміщено на сайті університету <https://snu.edu.ua/index.php/university/sfera-poshyrennya-suya-v-snu-im-v-dalya/informatsijna-kartka-dokumenta-87/>

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно та оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття здобувачі вищої освіти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять здобувачі:

- дотримуються етичних правил поведінки;
- знаходяться на своєму навчальному місці;
- не заважають викладачу проводити заняття та іншим студентам навчатися.

Під час контролю знань здобувачі:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо проведення контрольних заходів.